

Тульчинська С.О.
к.е.н., доцент ФММ НТУУ «КПІ»
Нікітіна М.В.
студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА І НАПРЯМКИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У статті розкрито сутність і необхідність оцінки фінансового стану підприємств у сучасних умовах. Визначено основні завдання аналізу фінансового стану підприємства, а також проблеми, які виникають при оцінці фінансового стану підприємства. У даній роботі проаналізовано основні існуючі методичні підходи до оцінки діяльності підприємства, визначено їх переваги та недоліки. Особлива увага приділена дослідженню методики аналізу фінансового стану підприємства з використанням індикаторів оцінки ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ділової активності підприємства, яка в Україні використовується найчастіше. Також у даній статті запропоновані основні рекомендації в галузі відновлення платоспроможності, достатнього рівня фінансової стійкості підприємства та виявлення можливості підприємства продовжувати свою господарську діяльність, які можуть використовуватися підприємствами для поліпшення свого фінансового стану.

Ключові слова: фінансовий стан підприємства, оцінка фінансового стану підприємства, фінансова стійкість.

Вступ. На сучасному етапі розвитку нашої економіки є дуже актуальним питання аналізу фінансового стану підприємства. Від фінансового стану підприємства багато в чому залежить успіх його діяльності.

Оцінка фінансового стану підприємства представляє собою глибоке, науково обґрунтоване дослідження фінансових відносин і руху фінансових ресурсів в у єдиному виробничо-торговому процесі.

Основними завданнями аналізу фінансового стану підприємства є:

- визначення фінансової стійкості і рентабельності;
- дослідження ефективності використання фінансових ресурсів;
- встановлення положення підприємства на фінансовому ринку і кількісний вимір його фінансової конкурентоспроможності;
- оцінка ступеня виконання планових фінансових заходів, програм;
- визначення заходів, розроблених для ліквідації виявлених недоліків та підвищення віддачі фінансових ресурсів [2, с.12].

Фінансовий стан залежить від різних сторін діяльності підприємства: виконання виробничих планів, зменшення собівартості продукції і збільшення прибутку, підвищення ефективності виробництва, а також від факторів, що діють у сфері обігу та від тих, які пов'язані з організацією

обороту товарних і грошових фондів, поліпшення взаємозв'язків з постачальниками сировини і матеріалів, покупцями продукції, удосконалення процесів реалізації і розрахунків. Основними проблемами, які виникають при оцінці фінансового стану підприємства є: низька платоспроможність, рентабельність; неефективний фінансовий менеджмент.

Від того, яка саме проблема призвела до погіршення фінансового стану підприємства, залежить вибір управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію фінансового положення.

Вивченням проблем аналізу фінансового стану підприємства займалися багато вітчизняних вчених, серед яких: Обушак Т. А., Хотомлянський О. Л., Знахуренко П. А., Сметанюк О. А., Мних Є. В., Подерьогін А. М., Петряєва З. Ф., Чебан Т. М., Калінська Т. А., Дмитрієнко І. О. та ін. Засновниками оцінки фінансового стану підприємства вважаються представники англо-американської школи (Р. Фулк, Дж. Кеннон, Р. Сміт, Дж. Хорріган, фахівці фірми Дюпон). Серед інших науковців, які приділили увагу цьому напрямку досліджень, слід виділити таких як Балабанов І. Т., Бернстайн Л. А., Бланк І. О., Бріггем Ю., Гапенські Л., Карлін Т. Р., Ковальов А. П., Ковальов В. В., Савицька Г. В., Шермет А. Д. та ін. [6].

Постановка завдання. Основною метою статті є аналіз існуючих методик оцінки діяльності підприємства та розробка пропозицій для стабілізації та покращення фінансового стану підприємства.

Результати дослідження. У теперішній час існують різні методики аналізу діяльності підприємства. Вони можуть бути використані роздільно або комплексно залежно від конкретних цілей і задач аналізу.

Для прикладу, в методиці аналізу фінансового стану підприємства Барнгольца С. Б. і Майданчика Б. І. головним об'єктом дослідження є вивчення балансу підприємства [3, с. 26-31].

Основними критеріями стійкості фінансового стану є:

- платоспроможність підприємства;
- забезпеченість власними оборотними коштами;
- дотримання фінансової дисципліни.

Основними ознаками неплатоспроможності та незадовільного фінансового стану підприємства, на думку авторів, є прострочена заборгованість і тривале безперервне користування платіжними кредитами.

Особливістю даної методики є виявлення причин, які викликали зміну суми власних оборотних коштів. Аналіз оборотних засобів підприємства проводиться у взаємозв'язку з їх джерелами.

Даній методиці притаманні такі недоліки: орієнтація переважно на планову систему господарювання, обмеженість інформативної бази, відсутність поправок на інфляцію.

На практиці також використовують й інші методики оцінки фінансового стану підприємства. До них відноситься методика А. Д. Шермета, Р. С. Сейфуліна, Є. В. Негашева, характерними особливостями якої є [4, с. 8-9]:

- більш алгоритмізований, формалізований, структурований характер і більш пристосованість до комп'ютеризації всіх розрахунків;
- часткове використання оптимальних та експертних методів;
- орієнтованість на широке коло користувачів;
- виділення чотирьох рівнів фінансової стійкості підприємства;
- здійснення поглибленого дослідження фінансової стійкості підприємства на основі побудови балансу платоспроможності.

Проте, незважаючи на ряд переваг, дана методика не враховує всіх особливостей економічного аналізу в умовах різних рівнів інфляції.

На сьогоднішній день пропонується також безліч інших методик, заснованих, як правило, на застосуванні зарубіжного досвіду оцінки фінансового стану підприємств. Але необхідно зазначити, що використання зарубіжних методик потребує обережності, тому що вони не беруть до уваги специфіку бізнесу (наприклад, структуру капіталу в різних галузях, економічну ситуацію в країні і відмінності в законодавчій та інформаційній базі).

Для того, щоб швидко і точно визначити слабкі сторони підприємства, крім вище викладених методик в Україні часто фінансовий аналіз зводиться до простого розрахунку фінансових показників. Таким чином, можна проаналізувати фінансовий стан за наступними напрямками:

- аналіз ліквідності підприємства;
- аналіз платоспроможності підприємства;
- аналіз рентабельності підприємства;
- аналіз ділової активності.

Економічний сенс аналізу ліквідності полягає у визначенні розміру наявних у підприємства різних за ступенем ліквідності платіжних ресурсів на одну гривню його короткострокових боргових зобов'язань.

При аналізі ліквідності підприємства розраховуються наступні показники: коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності.

У разі якщо підприємство виявилось недостатньо ліквідним, тобто воно не в змозі оплатити свої поточні зобов'язання, то це може призвести до інтенсивного продажу довгострокових вкладень та активів, а в гіршому випадку – неплатоспроможності і банкрутства.

Ліквідність підприємства може бути поліпшена за рахунок:

- зменшення терміну дебіторської заборгованості;
- збільшення терміну повернення кредиторської заборгованості;
- зменшення витрат підприємства;
- збільшення власного капіталу.

Одним з найважливіших критеріїв фінансового стану підприємства є оцінка його платоспроможності, під якою прийнято розуміти здатність підприємства розраховуватися за своїми зовнішніми зобов'язаннями. Отже, підприємство вважається платоспроможним, якщо сума оборотних активів більша або дорівнює його зовнішній заборгованості [5, с. 45-47].

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється за допомогою розрахунку наступних показників: коефіцієнта платоспроможності, коефіцієнта фінансування, коефіцієнта забезпеченості власними оборотними засобами та коефіцієнта маневреності.

Можна виділити індикатори, які вказують на низьку платоспроможність підприємства:

- незадовільні показники ліквідності;
- прострочена кредиторська заборгованість;
- наднормативні заборгованості перед бюджетом, персоналом і кредитними організаціями.

Для зміцнення платоспроможності підприємства можна дати наступні рекомендації, які передбачають:

- поліпшення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства;
- підвищення ліквідності балансу підприємства.

Управління дебіторською заборгованістю насамперед передбачає контроль за оборотністю коштів у розрахунках. Прискорення оборотності може бути досягнуто завдяки відбору потенційних покупців, визначенню умов оплати, контролю за термінами погашення дебіторської заборгованості та впливу на дебіторів.

Управління кредиторською заборгованістю припускає:

- правильний вибір форми заборгованості (банківської або комерційної) з метою мінімізації процентних виплат;
- встановлення найбільш зручної форми банківського кредиту і його терміну;
- недопущення утворення простроченої заборгованості, пов'язаної з додатковими витратами (штрафні санкції, пені).

Аналіз рентабельності підприємства дозволяє визначити ефективність вкладень коштів у підприємство та раціональність їхнього використання.

Від рівня рентабельності залежить інвестиційна привабливість підприємства та розмір дивідендних виплат.

Аналіз рентабельності підприємства здійснюється за допомогою розрахунку наступних показників (коефіцієнтів): коефіцієнта рентабельності активів, коефіцієнта рентабельності власного капіталу, коефіцієнта рентабельності діяльності та коефіцієнта рентабельності продукції.

Для підвищення рентабельності рекомендується розробити заходи здатні забезпечити:

- підвищення ефективності використання ресурсів підприємства;
- вдосконалення системи управління оборотними коштами;
- зниження собівартості продукції за рахунок розробки і здійснення заходів, спрямованих на економію та раціональне використання енергоресурсів;
- зменшення залишків нереалізованої продукції (у разі, якщо підприємство займається виробництвом продукції);

- прискорення оборотності оборотних коштів;
- розширення асортименту продукції, що випускається.

Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю оборотності фінансових ресурсів підприємства.

Аналіз ділової активності підприємства здійснюється за допомогою розрахунку наступних показників (коефіцієнтів): коефіцієнта оборотності активів, коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості, тривалості оборотів дебіторської та кредиторської заборгованостей, коефіцієнта оборотності матеріальних запасів, коефіцієнта оборотності основних засобів (фондовіддачі) та коефіцієнта оборотності власного капіталу.

Ділова активність підприємства може бути поліпшена за рахунок:

- зменшення дебіторської заборгованості за наданими послугами, за розрахунками з бюджетом, за виданими авансами та іншою поточною дебіторською заборгованістю;
- зменшення запасів продукції на складах підприємства;
- зниження ставки за позиковими коштами.

Отже, аналіз фінансового стану підприємства є необхідним етапом для розробки плану і прогнозу фінансового оздоровлення підприємства [1, с. 33-58].

Висновки. Проведене дослідження існуючих методик оцінки фінансового стану підприємства дозволяє зробити висновок про наявність великої кількості різноманітних підходів до оцінки фінансового стану підприємства, проте всі вони мають певні недоліки. Методики розглядають або не всі сторони діяльності підприємства, або пропонують детальний розгляд окремих її елементів. Також можна зробити висновок, що фінансовий стан підприємства залежить від усіх сторін і результатів виробничо-господарської, комерційної та фінансової діяльності. Крім того, проблеми, які виникають у фінансовому стані пов'язані з платоспроможністю, фінансовою незалежністю, рентабельністю мають єдині витоки: або підприємство має недостатні результати діяльності для збереження прийняттого фінансового положення або воно не раціонально розпоряджається результатами діяльності. Для вирішення цих проблем у статті були запропоновані рекомендації, які можуть використовуватися підприємствами для поліпшення свого фінансового стану.

Список використаних джерел

1. Ефимова, О.В. Финансовый анализ / О.В. Ефимова. 5-е изд., перераб. и доп. М.: Бухгалт. учет, 2008. - 350 с.
2. Іваненко В.В. Фінансовий аналіз / Іваненко В.В. – Харків: Видавничий Дім «Інжек», 2003. - 176 с.
3. Барногльц С.Б., Экономический анализ хозяйственной деятельности на современном этапе развития / Барногльц С.Б. – Москва, 1998. – 315 с.
4. Церемет А.Д. Методика финансового анализа / Церемет А.Д., Сайфулин Р.С., Негацев Е.В. – Москва: ИНФРА-М, 2000. – 208 с.

5. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: Підручник/за ред. проф. А.Г. Загороднього, 3-тє видання, перероб. і доп.- К.:Знання, 2008.-487 с.

6. Нєкрасова А В, Лановлєк В Б Оцїнка фїнансового стану пїдприємства проблеми та шляхи вирїшення // Наукова стаття [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journal/s/PSP/E/2010_2/Lanovl_uk_210.htm

---

Тулчинская С.А.
к.э.н., доцент ФММ НТУУ «КПИ»
Никитина М.В.
студентка ФММ НТУУ «КПИ»

ПРОБЛЕМЫ ОЦЕНКИ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ И НАПРАВЛЕНИЯ ИХ РЕШЕНИЯ

В статье раскрыта сущность и необходимость оценки финансового состояния предприятий в современных условиях. Определены основные задачи анализа финансового состояния предприятия, а также проблемы, возникающие при оценке финансового состояния предприятия. В данной работе проанализированы основные существующие методические подходы к оценке деятельности предприятия, определены их преимущества и недостатки. Особое внимание уделено исследованию методики анализа финансового состояния предприятия с использованием индикаторов оценки ликвидности, платежеспособности, рентабельности и деловой активности предприятия, которая в Украине используется чаще всего. Также в данной статье предложены основные рекомендации в области восстановления платежеспособности, достаточного уровня финансовой устойчивости предприятия и выявления возможности предприятия продолжать свою хозяйственную деятельность, которые могут использоваться предприятиями для улучшения своего финансового состояния.

Ключевые слова: финансовое состояние предприятия, оценка финансового состояния предприятия, финансовая устойчивость.

Tulchinskaya S.O.
candidate of economic sciences FMM NTU «KPI»
Nikitina M.V.
student FMM NTU «KPI»

PROBLEMS OF ASSESSING THE FINANCIAL CONDITION OF THE COMPANY AND THE DIRECTION OF THEIR SOLUTIONS

The article explores the nature and necessity of assessing the financial condition of enterprises in the current environment. The main task of analyzing the financial condition of enterprise and the problems that arise in assessment of the financial condition of enterprise. This paper analyzes the main existing methodological approaches to the evaluation of companies defined their advantages and disadvantages. Special attention is given to methods of analysis of

the financial condition using indicators assessing the liquidity, solvency, profitability and business activity, which is used in Ukraine most often. Also this article proposes key recommendations in restoring of solvency, sufficient level of financial stability of the enterprise and identify opportunities of the company to continue its business activities, which can be used by enterprises to improve their financial situation.

Keywords: financial condition of enterprise, assessment of the financial condition of enterprise, financial stability.

Хринюк О.С.

к.е.н., доц. НТУУ «КПІ»

Хваль Ю.О.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В даній статті розглянуто суть та роль капіталу підприємства, надано детальну класифікацію його видів. Розроблені основні підходи та шляхи покращення структури капіталу підприємства з метою утворення балансу між часткою власних та позичкових коштів для забезпечення розвитку підприємства на довгострокову перспективу.

Ключові слова: капітал, власний капітал, залучений, позичковий капітал, структура капіталу, оптимізація структури капіталу.

Вступ. В умовах формування ринкової економіки, швидкого зростання кількості конкурентів на ринку, прискорення темпів науково-технічного прогресу для утримання провідних позицій підприємства на ринку постійно необхідні додаткові фінансові ресурси. Проте лише незначна частка компаній спроможна забезпечити свій розвиток за рахунок власних коштів, переважна більшість змушена користуватися залученими. В зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема оптимізації структури капіталу підприємства для збалансування частки власних та позичених коштів, що забезпечить підвищення ринкової вартості капіталу компанії на довгострокову перспективу.

Проблеми управління капіталом підприємства та його структурою розглянуті відомими вченими-економістами: І. О. Бланком [1, 2], В. В. Ковальовим [6], Є. С. Стояною [9], Т. В. Тепловою [10], Є. Ф. Бріггем [3], А. Н. Івановим [5] та іншими. Проте, незважаючи на широке досліджень в даній сфері, обрана проблематика і досі залишається актуальною.

Постановка задачі. Метою даної статті визначення шляхів покращення структури капіталу підприємства. Досягнення даної мети забезпечується виконанням наступних завдань: